

УДК: 94: 327 (477+438)

© Ольга Морозова
(м. Київ)**НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ ТА СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ**

У статті автор висвітлює й аналізує проблемні моменти українсько-польських відносин, що збереглися в національній пам'яті українців і поляків та їх вплив на сучасні стосунки України й Польщі.

Ключові слова: Україна, Польща, національна пам'ять, українсько-польські відносини, історіографія.

Ольга Морозова. Национальная память и современные украинско-польские отношения. В статье автор освещает и анализирует проблемные моменты украинско-польских отношений, которые сохранились в национальной памяти украинцев и поляков и их влияние на современные отношения Украины и Польши.

Ключевые слова: Украина, Польша, национальная память, украинско-польские отношения, историография.

Olha Morozova. National Memory and Current Ukrainian-Polish Relations. In the article the author lights up and analyses the problem moments of Ukrainian-Polish relations that were saved in national memory of Ukrainians and Poland and their influence on the modern relations of Ukraine and Poland.

Key words: Ukraine, Poland, national memory, Ukrainian-Polish relations, historiography.

Історія українсько-польських відносин є прикладом давнього конфлікту між обома народами, трагічні сторінки якого ретельно зберігає національна пам'ять. Довгий час українсько-польські проблеми лише розпалювали ще більшу ворожнечу між українцями й поляками. На сьогоднішній день ті неприємні моменти у житті обох народів, що збереглися в національній пам'яті українців і поляків, поєднують представників Польщі й України у спільних спробах знайти компроміс у висвітленні подій минулого, у розбудові добросусідських відносин.

Велику увагу щодо ведення українсько-польського діалогу сьогодні приділяють знані українські вчені Л.Зашкільняк, І.Іллюшин, Я.Грицак, В.Сергійчук, Є.Сінкевич та інші. А також відомі польські історики Г.Мотика, Я.Моклак, Р.Тожецький, Т.Ольшанський, А.Л.Сова, С.А.Кресло та багато інших¹.

Метою статті є висвітлення й аналіз проблемних моментів українсько-польських відносин, що збереглися в національній пам'яті обох народів та їх впливу на сучасні стосунки українців і поляків.

Для досягнення поставленої мети автор поставив перед собою такі завдання:

- виділити й проаналізувати гострі моменти українсько-польських відносин ХХ століття, що збережені в національній пам'яті українців і поляків й висвітлені в сучасній українській та польській історіографії;

- з'ясувати й порівняти ставлення українських і польських істориків до проблемних моментів українсько-польського існування;

- простежити вплив збережених у національній пам'яті моментів українсько-польського існування на сучасний розвиток відносин між Україною і Польщею тощо.

Так що ж таке національна пам'ять? За визначенням доктора історичних наук, професора Валерія Федоровича Солдатенка, директора Інституту національної пам'яті, - це «сукупність знань, уявлень і ціннісних оцінок подій минулого, які справили вирішальний вплив на самоідентифікацію і досягнення нації та консенсусно сприймаються у суспільстві як найбільш значущі для конструктивного розвитку у майбутньому»².

Отже, українсько-польське протистояння ХVІІ ст., конфлікт кінця ХІХ – початку ХХ ст., зокрема мовне питання, волинська трагедія, пацифікація, операція «Вісла» тощо – це як раз ті моменти, що ретельно збереглися в національній пам'яті. Довгий час згадані питання звертали на себе увагу науковців й сьогодні це є тема для дискусій³.

Як серед українських, так і серед польських вчених немає одностайної думки щодо проблем українсько-польських відносин. Так, В.Сергійчук у дослідженні «Етнічні межі і державний кордон України» показує багатовікову завойовницьку політику Речі Посполитої щодо України⁴, І.Шишкін у своїй праці «Українське питання в політиці польського еміграційного уряду та підпілля в роки Другої світової війни» доводить, що у міжвоєнний період частина українців користувалася усіма громадянськими правами. Автор наголошує на тому, що антипольські настрої в українському суспільстві більш за усіх поширювала ОУН⁵. У статті Володимира Менджецького «Національна політика II Речі Посполитої й антипольська діяльність УПА у 1943-1944 роках» лунає думка, що саме політика польської держави у міжвоєнний період спричинила загострення польсько-українського конфлікту, особливо в останні роки перед вибухом II світової війни. Серед негативних чинників цієї політики найчастіше наводять такі: пацифікація, полонізація, окатоличення тощо⁶.

Таким чином, той психологічний бар'єр, що сформувався протягом віків у вигляді синдрому упередженості, негативних історичних стереотипів довгий час зберігався у свідомості обох суспільств й був головною перешкодою для формування стратегічного партнерства двох країн. На переконання Т.А. Ольшанського джерелом цих стереотипів є ідеалізація власного народу і його позиції стосовно німецьких окупантів. «Період окупації представлений як час «святого єднання народу» і спільної бо-

ротьби із загарбником, з якої випадали лиш окремі зрадники. Той стереотип підтримуваний пропагандистською літературою всіх політичних орієнтацій, навіть не допускав думки про те, що під час окупації існувало нормальне життя, проявом якого було між іншим те, що бандити грабували, а вбивці – вбивали, не допускається теж до свідомості загалу розміри співпраці з окупантами ані розмірів морального спустошення, яке несла з собою війна. Той ключовий стереотип відіграв важливу роль у приховуванні основних підвалів останнього польсько-українського конфлікту»⁷

Формування принципово нової ситуації відбувається в умовах розгортання демократичних процесів за Третьої Речі Посполитої, починаючи з 1989 року. Вихід України на міжнародну арену як суб'єкта міжнародного права був схвально прийнятий польським керівництвом, і 2 грудня 1991 р. Республіка Польща першою серед зарубіжних країн визнала державну незалежність України. 4 січня 1992 р. між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини на рівні посольств.

Українці чи не вперше на польських теренах отримали можливість без перешкод досліджувати власну минувшину та здійснювати підготовку кадрів. Окрім діяльності окремих науковців-українців Богдан Гальчак (Зелена Гора), Ростик Джерелік (Вроцлав), Омелян Вішка (Торунь) та інших сформувалися дослідницькі наукові центри в Перемишлі (Південно-Східний науковий інститут); кафедра українознавства і кафедра історії Східної Європи у Ягеллонському університеті (Краків); кафедра українознавства Варшавського університету; кафедра історії Східної Європи Поморської академії (Слупськ)⁸. Козацька доба, постать Богдана Хмельницького, Галицький крайовий сейм, визвольні змагання 1918-1920 рр., лемківське питання – це далеко не повний перелік проблем, які підняті українськими дослідниками, що є громадянами Республіки Польща (С.Степень, В.Мокрий, Я.Мокляк, С.Козак, Р.Дрозд та ін.).

Учасниками українсько-польського наукового діалогу, а згодом й співпраці, у тому числі у культурній сфері, з польської сторони виступають Південно-східний науковий інститут (м. Перемишль), Варшавський університет, Університет Марії Кюрі-Склодовської й Католицький університет у Любліні, Ягеллонський університет (м. Краків), Інститут історії Польської Академії Наук (м. Варшава), Університет імені А. Міцкевича (м. Познань), Вроцлавський університет, Педагогічна академія ім. Я.Длугоша у Ченстохові та багато інших навчальних закладів.

До сфери зацікавлень науковців і студентів згаданих вищих навчальних закладів потрапили насамперед дискусійні питання українсько-польської історії, особливо першої половини ХХ ст. У їх вирішенні помітну роль відіграв і продовжує відігравати пос-

тійно діючий науковий семінар «Україна – Польща: важкі питання». Здобутком семінару стало видання 10 томів серії «Польща-Україна: важкі питання», де містяться результати дискусій польських і українських істориків щодо актуальних тем спільної історії⁹.

В основному праці польських істориків поділяються на категорію робіт усталеного погляду на український націоналістичний рух, у яких українсько-польські відносини періоду середини ХХ століття зводяться до відносин ОУН-УПА з Армією Крайовою і характеризуються злodianнями українських націоналістичних організацій у напрямку «геноциду» польського населення східних «кресів» (Г.Мазур, В.Філяр, Є. та В.Семашко та ін.¹⁰) і роботи більш об'єктивного погляду на проблему, заснованих на документальних джерелах (роботи Г.Мотики, Т.Ольшанського, Р.Внука, Р.Тожецького та інших¹¹), де діяльність ОУН-УПА пов'язана з бажанням звільнити українські етнічні землі від поляків.

Окрему категорію становлять праці польських вчених – вихідців з України (Євгена Місила, Романа Дрозда, Богдана Гальчака¹²), що написані в основному на документальному матеріалі, спогадах учасників конфлікту, представляють дії українських націоналістів як «самозахист», реакцію на дискримінаційну політику польського уряду щодо українців.

Достатню цікавість представляють і ненаукові праці (Е.Пруса, А.Кормана, В.Поліщука (вчений українського походження)¹³), які складені в основному на спогадах очевидців подій і які використовують отримані дані для доказів злочинної діяльності українців.

Основний же загал українських вчених доводить, що до кривавої трагедії в українсько-польських відносинах призвела дискримінаційна політика уряду II Речі Посполитої щодо українського населення у 20-30-х рр. ХХ століття.

Останнім часом одне із чільних місць в історіографії польсько-українських відносин ХХ століття посідає проблематика переселення українців із Польщі до УРСР і загалом обміну населенням (трансферу) між названими державами¹⁴. Доволі актуальною сьогодні залишається проблема лемків. Трагічна доля українського населення Карпатського регіону, що у свій у результаті певних історичних подій зазнало життя у складі Польщі, Чехословаччини, Української РСР тощо й сьогодні є розпоршеним між цими державами, або державами, які утворились на їх територіях (Словаччина) продовжує хвилювати істориків.

У 2002 році вийшла в світ книга «Регіон Лемківщина, 1939-1947. Війна, окупація й депортація» (The Lemko Region, 1939-1947. War, Occupation and Deportation), укладена відомими дослідниками лемківської проблеми польським істориком Ярославом Моклаком й американським дослідником Паулем

Бестом. Робота стала результатом діяльності міжнародної конференції з лемківської проблеми, що відбулася в Польщі у травні 2001 року. На сторінках видання представили свої дослідження з даної тематики також провідні польські (Станіслав Степень, Роман Дрозд, Григорій Мотика, Євген Місило, Ян Пісулінський та ін.), українські (Євген Сінкевич, Олег Павлишин, Ігор Іллюшин, Миокла Кучерепа тощо) й словацькі (Станіслав Конечний) дослідники.

На тлі публікацій, що вийшли друком останнім часом¹⁵, нашу увагу привернув доробок професора з університету містечка Зелена Гора – Богдана Гальчака¹⁶, що займається проблемою лемків. На переконання історика минуле століття було одним із найважчих в історії світу. «Найбільш трагічний слід залишив він в Центральній та Східній Європі. Найбільш важкий досвід у XX столітті на цій частині континенту, безсумнівно, отримали лемки»¹⁷.

Ще одним гострим питанням українсько-польських відносин, що збереглося в національній пам'яті українців є Волинська трагедія 1943 р. Поляки (В.Філяр, Г.Мазур, В. і Є.Семашко, Е.Прус, А.Корман, В.Поліщук, Ж. і В. Станські), які у своїй більшості є представниками репатріантів із Західної України, називають Волинську трагедію геноцидом проти населення Польщі¹⁸, усю вину за тогочасні події покладають на українців. Представники ж української сторони (В.Сергійчук, В.Косик, Я.Царук, О.Денишук, І.Іллюшин та інші) вважають Волинську різанину відплатою за антиукраїнську політику польського уряду протягом століть¹⁹. Хоча є сьогодні і представники обох сторін (Р.Тожецький, Г.Мотика, Р.Внук, Р.Дрозд, Є.Місило, Л.Зашкільняк, В.Крикун, які закликають до визнання подій на Волині як спільної трагедії й покладають вину за заподіяне на обидві сторони²⁰. Виявом українсько-польського примирення стало відзначення 70-х роковин подій на Волині 27 лютого 2013 року у Варшаві, де відбулося засідання Польсько-українського форуму партнерства. Представники обох сторін, маючи власну позицію щодо питання, вшанували пам'ять загиблих у ході трагедії.

Отже, переселення до СРСР, депортація лемків під час операції «Вісла», дискомфортні умови для українців у ПНР обумовили формування в певній частини населення історичних стереотипів²¹. На сьогоднішній день можна вважати, що між Польщею та Україною конфлікти щодо минулого завершилися. Ще за президентів Квасневського та Ющенка представники обох держав дійшли згоди щодо питань минувшини й взаємно вибачилися за помилки своїх попередників. Однак суперечливі моменти спільної українсько-польської минувшини ще потребують об'єктивного бачення.

Для обох народів, що активно рухаються в майбутнє, розумне толкування гострих моментів, що

збереглися в національній пам'яті, є нагальним і необхідним завданням. Це не означає, що ми будемо «однаково дивитися на минуле і вшанувати одних героїв. Просто для розумної людини по обидва боки кордону колись доведеться усвідомити просту істину – ми не чужі, ми різні і з цією «різністю» можна цілком пристойно жити»²². Потрібно приділяти більшу увагу тим української історії, що можуть стати позитивним прикладом для сучасного суспільства. Адже маючи національну пам'ять, що міцно закріпилася у свідомості народу позитивні моменти історії держави й зберегла вірно розтлумачені конфліктні епізоди, пам'ять, що несе у собі висновки щодо важко пережитих моментів, можна відчувати власну свою силу й міць й отримати гарантію розвитку й процвітання власної держави.

¹ Зашкільняк Л.О. Українсько-польські стосунки XX ст. у суспільній свідомості українців і поляків // Вісник Львівського університету. Серія соціології. – 2008. – Вип.2. – С.127-137; Сергійчук В. І. Поляки на Волині у роки Другої світової війни: Документи з українських архівів і польські публікації. – К.: Українська видавнича спілка, 2003. – 576 с.; Іллюшин І. І. Волинська трагедія 1943-1944 рр. – К., 2003.; Сінкевич Є.Г. Українська проблематика в дослідженнях і практичній діяльності краківської історичної школи // Південний архів. Історичні науки: Зб. наук. пр. – Херсон, 2007. – Вип. 26. – С. 117-122; Motyka G. Tak było w Bieszczadach. Walki polsko-ukraińskie 1943-1948. – Warszawa: Wolumen, 1999. – 552 s.; Torzecki R. Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1993. – 349 s.; Olszański T.A. Konflikt polsko-ukraiński 1943-1947. – Warszawa: Wyd-wo literackie, 2011. – 524 s.; Sowa A.L. Stosunki Polsko-Ukraińskie 1939-1947. – Krakow: Tow-wo sympatykow Historii, 1998.; Станіслав Анджей Кресло. Польсько-українські стосунки: історіографія питання (1991-2003) [Електронний ресурс] URL: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk27/Statti27_Kreslo.htm.

² Солдатенко В. Перед нами не стоїть завдання проводити люстрацію. Інтерв'ю // Українська правда. Історична правда. - 2011. - 23 березня: [Електронний ресурс] URL: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/03/23/32857/>.

³ Іллюшин І. Волинська трагедія 1943-1944 рр.: пошук між «двома правдами» // Українська правда. Історична правда. – 2011. – 13. липня : [Електронний ресурс] URL: <http://www.istpravda.com.ua/digest/2011/07/13/45611/> (дата звернення: 29.08.2012); Павлів В. 55-летие «операции Вісла», или как в Польше решили «украинский вопрос» // Зеркало недели. – 2002. – 27 апреля. (№16); Мотика І. Польська реакція на дії УПА: масштаб і перебіг каральних акцій // Незалежний культурологічний

журнал «Ї». – 2003. – №28: [Електронний ресурс] URL: <http://www.ji.lviv.ua/n28texts/mendzecki.htm>.

⁴ Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України: [Електронний ресурс] URL: <http://www.niss.gov.ua/Table/220408/stenograma.htm>.

⁵ Шишкін І. Українське питання в політиці польського еміграційного уряду та підпілля в роки Другої світової війни: Дис. ... канд. іст. наук. – Острог, 2005. – 164 с.

⁶ Менджецькі В. Національна політика II Речі Посполитої й антипольська діяльність УПА у 1943-1944 роках (переклад з польської) // Незалежний культурологічний часопис «Ї». – 2003. – №28: [Електронний ресурс] URL: <http://www.ji.lviv.ua/n28texts/mendzecki.htm>.

⁷ Olszański T.A. Konflikt polsko-ukraini 1943-1947. – Warszawa: Wyd-wo literackie, 2011. – с.4.

⁸ Морозова О.С. Фундація Святого Володимира й популяризація української науки і культури в Польщі // Проблеми історії та історіографії України: Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Дні науки історичного факультету – 2012». Секція кафедри історії для гуманітарних факультетів / Відп. ред. Г.Казьмирчук, Ю.Латиш. – К. : Логос, 2012. – С. 60-63.

⁹ Морозова О.С. Українсько-польські наукові стосунки: хронологія подій // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2011. – Вип.4. – С. 159-160; Україна-Польща: важкі питання. Т. 9. Матеріали IX і X міжнародних наукових семінарів „Українсько-польські відносини під час Другої світової війни”. Варшава, 6-10 листопада 2001 р. / Наук. ред. М. М. Кучерепа. – Луцьк: ВМА „Терен”, 2004.

¹⁰ Filar W. “Burza” na Wołyniu. Z dziejów 27 Wołyńskiej dywizji Piechoty Armii Krajowej. – Warszawa : Rytm, 1997. –S. 46-47; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939-1945. – Warszawa: Wydawnictwo von borowiecky, 2000. – Т. 1. – S. 1-1000; Т. 2. – S. 1001-1440.

¹¹ Моти́ка І. Польська реакція на дії УПА: масштаб і перебіг каральних акцій // Ї. – 2003. – Число 28. – С. 52; Motyka G., Wnuk R. Pany i resuny. Współpraca AK-WiN I UPA w latach 1945-1947. – Warszawa, 1997; Motyka G. Tak było w Bieszczadach. Walki polsko-ukraińskie 1943-1948. – Warszawa : Wolumen, 1999. –552 s.; Torzecki R. Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej. –Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1993. – 349 s. Olszański T.A. Konflikt polsko-ukraini 1943-1947. – Warszawa: Wyd-wo literackie, 2011. – 524 s.; Olszański T.A. Historia Ukrainy w XX wieku. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza Wolumen, 1993.

¹² Drozd P. Droga na zachód. Osadnictwo ludności ukraińskiej na ziemiach zachodnich i północnych

ziemiach zachodnich i północnych Polski w ramach “Akcji Wisła”. – Warszawa, 1997; Drozd P. Переселення українців з Польщі до Української РСР в 1944-1946 рр. // Український альманах. – 1996. – С. 190-198; Drozd P. Як відбувалося переселення українців в Радянську Україну? // Наше слово. 2002. – № 50. – 15 грудня. Miśło E. Akcja «Wisła». – Warszawa, 1993; Miśło E. Repatriacja czy deportacja? – Warszawa. – Т. 1. – 1996; Гальчак Б. Стосунки лемків з українською Повстанською Армією // Україна – Європа – Світ. Збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 1. – С. 76-83.

¹³ Poliszczuk W. Ideologia nacjonalizmu ukraińskiego według Dmytra Doncowa. – Warszawa, 1995; Ibid. Gorzka prawda. Zbrodnicość OUN-UPA (spowiedź Ukraińca). – Toronto; Warszawa; Kijów, 1995; Prus E. Atamania UPA. Tragedia kresów. - Warszawa, 1997; Ibid. Bluff XX w.- Londyn, 1992; Ibid. Kurhany. – Warszawa, 1993; Ibid. „Operacja Wisła”. – Wrocław, 1994; Korman A. Pięte zakazanie – nie zabijaj. – Londyn, 1989; Ibid. Nieukarane zbrodnie SS-Galizen z lat 1943-45. Chodaczków Wielki, Huta Pieniacka, Podkamień a inne miejscowości. – Londyn, 1990.

¹⁴ Кабачій Р. Переселення українців із Польщі до УРСР в 1944-1946 рр. очима істориків-українців Польщі та України // Український історичний збірник. – 2009. – Вип. 12. – С. 426. Mazur G. Problemy przesiedlenia Polaków z Ukrainy i Ukraińców z Polski w latach 1945-1946 // Polska-Ukraina: trudne pytania. – Т. 8. – Warszawa, 2001. – S. 15-58.

¹⁵ Drozd P. Переселення українців з Польщі до Української РСР в 1944-1946 рр. // Український альманах. – 1996. – С. 190-198; Moklak J. Łemkowszczyzna w Drygiej Rzeczypospolitej. Zagadnienia polityczne i wyznaniowe. – Kraków : Tow. Wydawnicze „Historia Iagellonica”, 1997. – 223 s.

¹⁶ Halczak B., Osękowski Cz. Stereotyp Łemka w świadomości zielonogórskich studentów // Rocznik Lubuski. – 2004. – Cz. 1. – Т. 30. – S. 51-61; Гальчак Б. Лемківські перспективи на XXI століття // Історичний архів. Наукові студії. – 2012. – Вип. 2. – С. 15-23; Гальчак Б. Проблеми національної ідентичності лемків в Польщі // Етнічна історія народів Європи. Збірник наукових праць. – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – 2008. – Вип. 26. – С. 21-28; Гальчак Б. Стосунки лемків з українською Повстанською Армією // Україна – Європа – Світ. Збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 1. – С. 76-83.

¹⁷ Гальчак Б. Лемківські перспективи на XXI століття // Історичний архів. Наукові студії. – 2012. – Вип. 2. – С.15.

¹⁸ Filar W. “Burza” na Wołyniu. Z dziejów 27 Wołyńskiej dywizji Piechoty Armii Krajowej. – Warszawa: Rytm, 1997. –S. 46-47; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez

nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939-1945. – Warszawa : Wydawnictwo von borowiecky, 2000. – Т. 1. – С. 1-1000; Т. 2. – С. 1001-1440.

¹⁹ Сергійчук В. Трагедія Волині. Причини й перебіг польсько-українського конфлікту в роки Другої світової війни / Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Центр українознавства. – К.: Українська видавнича спілка, 2003; Сергійчук В. І. Поляки на Волині уроки Другої світової війни: Документи з українських архівів і польські публікації. – К.: Українська видавнича спілка, 2003. – 576 с.; Ільюшин І. І. Волинська трагедія 1943-1944 рр. – К., 2003.

²⁰ Torzecki R. Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1993. – 349 s.; Motyka G., Wnuk R. Pany i resuny. Współpraca AK-WiN I UPA w latach 1945-1947. –

Warszawa, 1997; Motyka G. Tak było w Bieszczadach. Walki polsko-ukraińskie 1943-1948. – Warszawa: Wolumen, 1999. – 552 s.; Мотика Г. Польська реакція на дії УПА: масштаб і перебіг каральних акцій // І. – 2003. – Число 28. – С. 52.; Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – С. 527.

²¹ Морозова О.С. Українсько-польські стосунки у сфері освіти кінця XIX – початку XX ст. в українській історіографії // Південний архів: Збірник наукових праць. Історичні науки. – Випуск 16. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2004. – С.119 - 125.

²² Зашкільняк Л. Інтерв'ю // <http://historians.in.ua/index.php/intervyu/34-leonid-zashkilnyak-na-zhal-istoriya-mozhe-navchiti-budchogo-i-vibrati-z-neji-te-shcho-disno-korisne-sogodni-e-neprostoju-spravoyu>.

УДК: 327 (477:438):061.1 ЄС

© *Олександр Моцик*
(м. Київ)

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОЗШИРЕНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті досліджуються особливості розвитку українсько-польських відносин в умовах зовнішньої політики Європейського Союзу після його розширення в 2004 р. Звертається увага на два головні аспекти двостороннього співробітництва, а саме: українсько-польські відносини у контексті поширення політичного впливу Європейського Союзу і українсько-польські відносини у контексті забезпечення регіональної безпеки у зовнішній політиці ЄС. Визначається важливість впливу зовнішньої політики розширеного Європейського Союзу на розвиток українсько-польських відносин як до, так і після 2004 року.

Ключові слова: Україна, Польща, українсько-польські відносини, Європейський Союз.

Александр Моцик. Развитие украинско-польских отношений в условиях внешней политики расширенного Европейского Союза.

В статье исследуются особенности развития украинско-польских отношений в условиях внешней политики Европейского Союза после его расширения в 2004 г. Обращается внимание на два главных аспекта двустороннего сотрудничества, а именно: украинско-польские отношения в контексте расширения политического влияния Европейского Союза и украинско-польские отношения в контексте обеспечения региональной безопасности во внешней политике ЕС. Определяется важность влияния внешней политики расширенного Европейского Союза на развитие украинско-польских отношений как до, так и после 2004 года.

Ключевые слова: Украина, Польша, украинско-польские отношения, Европейский Союз.

Oleksandr Motsyk. Development of Ukrainian-Polish Relations under the Conditions of the Enlarged European Union's Foreign Policy.

The article deals with the peculiarities of the development of Ukrainian-Polish relations under the conditions of the enlarged European Union's foreign policy. Attention is paid on two main aspects of the bilateral cooperation as Ukrainian-Polish relations in the context of promotion of political influence of the European Union and Ukrainian-Polish relations in the context of regional security in the EU foreign policy. The importance of the influence of the foreign policy of the enlarged European Union on the development of Ukrainian-Polish relations before and after 2004 is defined.

Key words: Ukraine, Poland, Ukrainian-Polish relations, European Union.

Два етапи розширення Європейського Союзу в 2004 р. і 2007 р. сформували унікальну геополітичну ситуацію на Європейському континенті, яка суттєво позначилася на можливостях проведення зовнішньої політики як тих держав, які приєдналися до Євросоюзу, так і тих, які тимчасово опинилися поза європейською інтеграцією. Беручи до уваги стратегічний характер українсько-польських відносин перед вступом Польщі в ЄС, можна оцінити вагомість впливу зовнішньої політики розширеного Європейського Союзу на особливості розвитку відносин між Україною і Польщею після приєднання останньої до ЄС. Зовнішня політика Польщі, яка